AUI, secțiunea III e, Lingvistică, tomul LX, 2014

Moştenire, creaţie românească şi împrumut de antroponime bazate pe numele evangheliştilor. Nucleul antroponimic *Ioan*

Petru Zugun
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi

A partir de *Dicționarul numelor de familie românești*, Bucureşti, 1983 et d’autres ouvrages lexicographiques, l’auteur de l’article a constaté que, sur 219 anthroponymes qu’on peut enregistrer nominalement comme ayant, chacun, son propre étymon, seulement 5 sont empruntés, tandis que les autres, la plupart, sont des créations de la langue roumaine – soit par suffixation, soit à partir de toponymes, soit par d’autres procédés.

Elles prouvent, de manière spécifique, l’apport exceptionnel du *Nouveau Testament* à la création et à l’évolution de l’anthroponymie chrétienne en général, et de celle roumaine en particulier (cette dernière, réellement majeure).

Indiferent de vechimea şi de originea lor – moşteniri din latină, creaţii lexicale, împrumuturi –, cuvintele îşi dovedesc importanța prin numărul de sensuri, clasificabile în categorii semantice variate – de aceasta depinzînd frecvența lor în comunicări –, prin numărul de formații lexicale şi prin capacitatea de a fi utilizate în sintagme fixate şi în expresii. În acest cadru larg se înscriu şi numele proprii, între care şi acelea ale evangheliştilor, la fel de vechi – peste o mie de ani – în română, ca şi o parte din acelea formate pe baza lor şi ca şi apelativele continuate din latina populară, apoi cele provenite din greaca medie şi neogreacă.

În cele ce urmează, dăm un răspuns la întrebarea: care este importanța numelui evanghelistului Ioan în antroponimia românească, formată, inițial – ca şi antroponimiile celorlalte popoare europene creştine – pe baza *Noului Testament*, carte sacră care stă, de două milenii, la baza culturii lor? Pentru aceasta, valorificăm amplul *Dicționar al numelor de familie românești*, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1983, de Iorgu Iordan, dicționar cumulativ (sînt citate şi dicționare similare, româneşti sau ale altor limbi) care, în secțiunea consacrată numelui generic *Ioan*, cuprinde, la literele *A, I, N* şi *O*, 219 antroponime românești, utilizate, în majoritate, şi acum; investigații similare pot fi realizate pentru numele, moştenite, formate în română sau împrumutate, ale celorlalți trei evanghelişti, *Luca, Marcu* şi *Matei*, şi, de asemenea, şi pentru alte antroponime, tot de origine creştină. Am făcut recurs şi la Cristian Ionescu, *Dicționar de onomastică*, Editura Elion, Bucureşti, 2001.

BDD-A7013 © 2014 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:09 UTC)

Prelucrarea datelor din dicționar constă în sporirea numărului de antroponime pe baza principiilor că fiecare antroponim are o singură explicație etimologică (*etimologia multiplă* fiind exclusă în cazul lor) şi că orice diferență de formă (inclusiv acelea din etimoane) impune identificarea de nume de familie şi de prenume; de asemenea, propunem, uneori, soluții etimologice proprii, şi precizăm procedeele formative lexicale; alcătuim statistici şi cumulăm sintetic datele în partea finală.

1. ***Aioanei*** < pron. pers. *a* + *Ioanei*, compunere
2. ***Aioanicesei*** < pron. pers. *a* + *Ioanicesei*, compunere
3. ***Aiojoaie*** < pron. pers. *a* + *Iojoaie*, compunere
4. ***Aionesei*** < pron. pers. *a* + *Ioanesei*, compunere
5. ***Aioanițoaie*** < pron. pers. *a* + *Ioanițoaie*, compunere
6. ***Aionicesei*** < pron. pers. *a* + *Ioniceasa*, compunere
7. ***Aianei*** < pron. pers. *a* + *Iana* (= *Ioana*)/*Ianei*
8. ***Aana*** < *Ioana*, specializare antroponimică a variantei fonetice
9. ***Ioan*** (moştenire biblică) < gr. *Ioannen* < lat. *Ioanne*
10. ***Ioana*** < *Ioan* + suf. antroponimic *-a*, derivare progresivă
11. ***Ioana*** < *Pîrîul Ioanei*, condensare antroponimică
12. ***Ioanac*** < *Ioan* + suf. *-ac*, derivare progresivă
13. ***Ioanaş*** < *Ioan* + suf. *-aş*, derivare progresivă (adăugat de noi)
14. ***Ioanăş*** < *Ioan* + suf. *-ăş* (= *-eş*), derivare progresivă
15. ***Ioancea*** < *Ioan* + suf. *-cea*, derivare progresivă
16. ***Ioancea*** < *Oancea*, specializare antroponimică a variantei fonetice
17. ***Ioancea*** < *Vancea*, specializare antroponimică a variantei fonetice
18. ***Ioancu*** < *Ioan* + suf. *-cu*, derivare progresivă
19. ***Ioancu*** < *Iancu*, specializare antroponimică a variantei fonetice
20. ***Ioancu*** < *Ioncu*, specializare antroponimică a variantei fonetice
21. ***Ioanei*** < *aIoanei*, condensare antroponimică
22. ***Ioanelli*** < *Ionel*, specializare antroponimică a variantei fonetice
23. ***Ioanelli*** < bg. *Ioaneli*, împrumut
24. ***Ioanesii*** < *aIoanesii*, condensare antroponimică
25. ***Ioaneş*** < *Ioan* + suf. *-eş*, derivare progresivă
26. ***Ioanian*** < *Ioan* + suf. *-ian* (= *-ean*), derivare progresivă
27. ***Ioanicescu*** < *Ioanițescu*, specializare antroponimică a variantei fonetice
28. ***Ioanici*** < *Ioan* + suf. *-ici*, derivare progresivă

BDD-A7013 © 2014 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:09 UTC)

29. ***Ioanide*** < *Ioanidi*, specializare antroponimică a variantei fonetice
30. ***Ioanide*** < *Ioanidis*, specializare antroponimică a variantei fonetice
31. ***Ioanides*** < *Ioanidis*, specializare antroponimică a variantei fonetice
32. ***Ioanidi*** < gr. *Ioannidi*, împrumut
33. ***Ioanidis*** < gr. *Ioanidis*, împrumut
34. ***Ioanin*** < *Ioan* + suf. *-in*, derivare progresivă
35. ***Ioaniță*** < *Ioniță*, specializare antroponimică a variantei fonetice
36. ***Ioanițescu*** < *Ioaniță* + suf. *-escu*, derivare progresivă
37. ***Ioanițiu*** < *Ioaniță* + suf. *-iu*, derivare progresivă
38. ***Ioanițoaia*** < *Ioaniță* + suf. *-oaia*, derivare progresivă
39. ***Ioanițoiu*** < *Ioniță* + suf. *-oiu*, derivare progresivă
40. ***Ioanivici*** < *Ioan* + suf. *-ivici* (= *-evici*), derivare progresivă
41. ***Ioaniu*** < *Ioan* + suf. *-iu*, derivare progresivă
42. ***Ioanne*** < *Ioanne* (= gr. *Ioanna*), specializare antroponimică a variantei fonetice
43. ***Ioanne*** < *Ioanne* (= gr. *Ioannidi*), specializare antroponimică a variantei fonetice
44. ***Ioanne*** < *Ioanne* (= gr. *Ioannidis*), specializare antroponimică a variantei fonetice
45. ***Ioanoaia*** < *Ioan* + suf. *-oaie*, derivare progresivă
46. ***Ioanovici*** < *Ioan* + suf. *-ovici*, derivare progresivă
47. ***Ioanța*** < *Ioanța* (= bg. *Ioantsov*), specializare antroponimică a variantei morfologice
48. ***Ioanu*** < *Ioan* + suf. *-u*, derivare progresivă
49. ***Ion*** < *Ioan*, specializare antroponimică a variantei morfologice (pentru vocativul *Ioane*)
50. ***Ion*** < *Ion*, specializare a variantei morfologice
51. ***Ionac*** < *Ion* + suf. *-ac*, derivare progresivă
52. ***Ionachi*** < *Ion* + suf. *-achi* (= *-ache*), derivare progresivă
53. ***Ionasek*** < *Ionasek* [*ioánaşek*], specializare antroponimică a variantei grafice (< pentru *Ioanaşek*)
54. ***Ionaş*** < *Ion* + suf. *-aş*, derivare progresivă
55. ***Ionaş*** < top. *Ionaş*, conversiune intraonomastică
56. ***Ionaşc*** < *Ionaşcu*, specializare antroponimică a variantei fonetice
57. ***Ionaşcu*** < *Ion* + suf. *-aşcu*, derivare progresivă
58. ***Ionaşcu*** < top. *Ionaşcu*, conversiune intraonomastică

BDD-A7013 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:09 UTC)

59. ***Ionaşco*** < *Ionaşcu*, specializare antroponimică a variantei fonetice
60. ***Ionaşec*** < *Ionaş* + suf. *-ec*, derivare progresivă
61. ***Ionaşek*** < *Ionaşec*, specializare antroponimică a variantei grafice
62. ***Ionaşiu*** < *Ionaşiu* [*ioánaşu*], specializare antroponimică a variantei fonetice (pentru *Ionaşu*)
63. ***Ionaşiu*** < *Ionaş* + suf. *-iu*, derivare progresivă
64. ***Ionaşu*** < *Ionaş* + suf. *-u*, derivare progresivă
65. ***Ionat*** < top. *Ionat*, conversiune interonomastică
66. ***Ionăşeanu*** < top. *Ionăşeni*, conversiune interonomastică
67. ***Ionăşeanu*** < *Ionaş* + suf. *-eanu*, derivare progresivă
68. ***Ionăşel*** < *Ionaş* + suf. *-el*, derivare progresivă
69. ***Ionăşescu*** < *Ionaş* + suf. *-escu*, derivare progresivă
70. ***Ionăşescu*** < top. *Ionăşeşti*, conversiune intraonomastică
71. ***Ionăşiță*** < *Ionaş* + suf. *-iță*, derivare progresivă
72. ***Ioncea*** < bg. *Iončea*, împrumut
73. ***Ioncel*** < *Ioncel* + suf. *-ea*, derivare progresivă
74. ***Ioncelea*** < *Ioncea* (< bg.) + suf. *-ela*, derivare progresivă
75. ***Ioncelescu*** < *Ionciulescu*, specializare antroponimică a variantei fonetice
76. ***Ioncelescu*** < *Ioncel* + suf. *-escu*, derivare progresivă
77. ***Ioancelescu*** < *Ioancelea* + suf. *-escu*, derivare progresivă
78. ***Ioncescu*** < *Ioncea* + suf. *-escu*, derivare progresivă
79. ***Ioncescu*** < *Ionciu* + suf. *-escu*, derivare progresivă
80. ***Ioncia*** < *Ioncea*, specializare antroponimică a variantei fonetice (pentru *Ioncea* < bg.)
81. ***Ionceoaie*** < *Ionceu* + suf. *-oaie*, derivare progresivă
82. ***Ionceoaie*** < *Ioncia* + suf. *-oaie*, derivare progresivă
83. ***Ioncică*** < *Ioncea* + suf. *-ică*, derivare progresivă
84. ***Ionciovici*** < *Ionceu* + suf. *-ovici*, derivare progresivă
85. ***Ionciovici*** < *Ioncia* + suf. *-ovici*, derivare progresivă
86. ***Ionciulescu*** < *Ionci* + suf. *-ulescu*, derivare progresivă
87. ***Ioneanu*** < *Ion* + suf. *-eanu*, derivare progresivă
88. ***Ioneasa*** < *Ion* + suf. *-easă*, derivare progresivă
89. ***Ioneasa*** < top. *Ioneasa*, conversiune intraonomastică
90. ***Ionel*** < *Ion* + suf. *-el*, derivare progresivă
91. ***Ionel*** < *Ionel*, conversiune intraantroponimică

BDD-A7013 © 2014 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:09 UTC)

92. ***Ionele*** < *Ionele*, conversiune a formei flexionare de vocativ
93. ***Ionele*** < *Ionel* + suf. *-e*, derivare progresivă
94. ***Ionele*** < top. *Ionelele*, derivare regresivă
95. ***Ionescu*** < *Ion* + suf. *-escu*, derivare progresivă
96. ***Ionescu*** < top. *Ioneşti*, conversiune interonomastică
97. ***Ionesei*** < *Ionesei*, conversiune a formei de genitiv
98. ***Ionesi*** < *Ionesei*, specializare antroponimică (a formei flexionare de genitiv)
99. ***Ioneta*** < *Ionete*, specializare antroponimică a formei flexionare de gen feminin
100. ***Ionete*** < *Ion* + suf. *-ete*, derivare progresivă
101. ***Ioni*** < *Ion* + suf. *-i*, derivare progresivă
102. ***Ionian*** < *Ioneanu*, specializare antroponimică (a variantei derivative)
103. ***Ionică*** < *Ion* + suf. *-ică*, derivare progresivă
104. ***Ioniceanu*** < *Ionică* + suf. *-eanu*, derivare progresivă
105. ***Ioniceanu*** < *Ioniță* + suf. *-eanu*, derivare progresivă
106. ***Ionicel*** < *Ionică* + suf. *-el*, derivare progresivă
107. ***Ionicescu*** < *Ionică* + suf. *-escu*, derivare progresivă
108. ***Ionicescu*** < *Ioniță* + suf. *-escu*, derivare progresivă
109. ***Ionici*** < *Ion* + suf. *-ici*, derivare progresivă
110. ***Ionicică*** < *Ionică* + suf. *-ică*, derivare progresivă
111. ***Ionilă*** < *Ion* + suf. *-ilă*, derivare progresivă
112. ***Ioniță*** < *Ion* + suf. *-iță*, derivare progresivă
113. ***Ioniţescu*** < *Ioniță* + suf. *-escu*, derivare progresivă
114. ***Ioniţoaia*** < *Ioniță* + suf. *-oaia*, derivare progresivă
115. ***Ioniţoaiei*** < *a Ioanițoaiei*, condensare antroponimică
116. ***Ioniţoiu*** < *Ioniță* + suf. *-oiu*, derivare progresivă
117. ***Ioniuc*** < *Ion* + suf. *-iuc*, derivare progresivă
118. ***Ionniţiu*** < *Ioniță* + suf. *-iu*, derivare progresivă
119. ***Ionoaia*** < *Ion* + suf. *-oaia*, derivare progresivă
120. ***Ionoglu*** < *Ion* + suf. *-oglu*, derivare progresivă
121. ***Ionovici*** < *Ion* + suf. *-ovici*, derivare progresivă
122. ***Ionu*** < *Ion* + suf. *-u*, derivare progresivă
123. ***Ionuş*** < *Ion* + suf. *-uş*, derivare progresivă
124. ***Ionuţ*** < *Ion* + suf. *-uţ*, derivare progresivă

BDD-A7013 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:09 UTC)

125. ***Ionuță*** < *Ion* + suf. *-uță*, derivare progresivă
126. ***Nelu*** < *Ionelu*, după aferează, specializare antroponimică a variantei fonetice
127. ***Neluț*** < *Nelu* + suf. *-uț*, derivare progresivă
128. ***Neluțu*** < *Neluț* + suf. *-u*, derivare progresivă
129. ***Nica –*** specializare antroponimică a variantei fonetice (trunchiate) *Ionică*
130. ***Nica*** < *Nică* + suf. *-a*, derivare progresivă
131. ***Nicachi*** < *Nica* + suf. *-achi*, derivare progresivă
132. ***Nică*** < *Ionică*
133. ***Nicăpetre*** < *Nică* + *Petre*, compunere
134. ***Nicăpetre*** < *Nică a Petrei*, compunere
135. ***Niță*** < *Ioniță*, după aferează, specializare antroponimică a variantei fonetice
136. ***Nițea*** < *Niță* + suf. *-ea*, derivare progresivă
137. ***Nițescu*** < *Nițu* + suf. *-escu*, derivare progresivă
138. ***Nițică*** < *Niță* + suf. *-ică*, derivare progresivă
139. ***Nițicu*** < *Nițica*, specializare antroponimică a variantei morfologice
140. ***Nițiș*** < *Niță* + suf. *-iș*, derivare progresivă
141. ***Nițișor*** < *Nițu* + suf. *-işor*, derivare progresivă
142. ***Nițoi*** < *Niță* + suf. *-oi*, derivare progresivă
143. ***Nițoiu*** < *Nițoi* + suf. *-u*, derivare progresivă
144. ***Nițu*** < *Niță* + suf. *-u*, derivare progresivă
145. ***Nițul*** < *Nițu* + suf. *-ul*, derivare progresivă
146. ***Nițucă*** < *Niță* + suf. *-ucă*, derivare progresivă
147. ***Nițucă*** < *Nițu* + suf. *-ucă*, derivare progresivă
148. ***Nițuleasa*** < *Nițul* + suf. *-easa*, derivare progresivă
149. ***Nițulescu*** < *Nițu* + suf. *-ulescu*, derivare progresivă
150. ***Nițulescu*** < *Nițul* + suf. *-escu*, derivare progresivă
151. ***Nițulescu*** < top. *Nițuleşti*, derivare prin înlocuire de sufixe
152. ***Niu*** < *Miu*, specializare antroponimică a variantei fonetice
153. ***Nuc*** < *Ioanuc*, după aferează, specializare antroponimică a variantei fonetice
154. ***Nucu*** < *Nuc* + suf. *-u*, derivare progresivă
155. ***Nuța*** < *Nuță* + suf. *-a*, derivare progresivă
156. ***Nuță*** < *Ionuță*, după aferează, specializare antroponimică a variantei fonetice

BDD-A7013 © 2014 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:09 UTC)

157. ***Nuțescu*** < *Nuță* + suf. *-escu*, derivare progresivă
158. ***Nuțescu*** < *Nuțu* + suf. *-escu*, derivare progresivă
159. ***Nuțică*** < *Nuțu* + suf. *-ică*, derivare progresivă
160. ***Nuțică*** < *Nuțu* + suf. *-ică*, derivare progresivă
161. ***Nuțiu*** < *Nuțu*, specializare antroponimică a variantei fonetice (cu *ț* muiat)
162. ***Nuțoiu*** < *Nuță* + suf. *-oiu*, derivare progresivă
163. ***Nuțoiu*** < *Nuțu* + suf. *-oiu*, derivare progresivă
164. ***Nuțulescu*** < *Nuțu* + suf. *-ulescu*, derivare progresivă
165. ***Oana*** < *Ioana*, după aferează, specializare antroponimică a variantei fonetice
166. ***Oană*** < *Ioan* + suf. *-ă*, derivare progresivă
167. ***Oanca*** < *Ioancă*, specializare antroponimică a variantei fonetice
168. ***Ioancă*** < *Ioan* + suf. *-că*, derivare progresivă
169. ***Oancea*** < *Ioan* + suf. *-cea*, derivare progresivă
170. ***Oancea*** < *Ioana* + suf. *-cea*, derivare progresivă
171. ***Oane*** < *Oană*, specializare antroponimică a variantei fonetice
172. ***Oanea*** < *Ioană* + suf. *-ea*, derivare progresivă
173. ***Oaniță*** < *Oana* + suf. *-iță*, derivare progresivă
174. ***Oaniță*** < *Oană* + suf. *-iță*, derivare progresivă
175. ***Onică*** < *Onu* + suf. *-ică*, derivare progresivă
176. ***Oniceag*** < *Onică* + suf. *-ag*, derivare progresivă
177. ***Oniceanu*** < top. *Oniceni*, derivare prin înlocuire de sufixe
178. ***Onicel*** < *Onică* + suf. *-el*, derivare progresivă
179. ***Onicescu*** < *Onică* + suf. *-escu*, derivare progresivă
180. ***Onichie*** < *Onu* + suf. *-ichie*, derivare progresivă
181. ***Onicioiu*** < *Oniciu* + suf. *-oiu*, derivare progresivă
182. ***Oniciu*** < *Onu* + suf. *-iciu*, derivare progresivă
183. ***Oniciuc*** < *Onică* + suf. *-iuc*, derivare progresivă
184. ***Oniga*** < *Onigă*, specializare antroponimică a variantei fonetice
185. ***Onigă*** < *Onu* + suf. *-igă*, derivare progresivă
186. ***Onighi*** < *Onighii*, specializare antroponimică a variantei fonetice
187. ***Onilă*** < *Onu* + suf. *-ilă*, derivare progresivă
188. ***Onilov*** < *Onilă* + suf. *-ov*, derivare progresivă
189. ***Onioi*** < *Onu* + suf. *-ioi*, derivare progresivă
190. ***Onioiu*** < *Onioi* + suf. *-u*, derivare progresivă

BDD-A7013 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:09 UTC)

191. ***Onişca*** < *Onu* + suf. *-işca*, derivare progresivă
192. ***Onişcu*** < *Onu* + suf. *-işcu*, derivare progresivă
193. ***Onişor*** < *Onu* + suf. *-işor*, derivare progresivă
194. ***Onişoru*** < *Onişor* + suf. *-u*, derivare progresivă
195. ***Oniț*** < *Oniță*, specializare antroponimică a variantei fonetice
196. ***Oniță*** < *Onu* + suf. *-iță*, derivare progresivă
197. ***Onița*** < *Oniță*, specializare antroponimică a variantei fonetice
198. ***Oniță*** < *Onu* + suf. *-iță*, derivare progresivă
199. ***Onițel*** < *Oniță* + suf. *-el*, derivare progresivă
200. ***Onițescu*** < *Oniță* + suf. *-escu*, derivare progresivă
201. ***Onițiu*** < *Oniți* + suf. *-u*, derivare progresivă
202. ***Onițiu*** < *Onu* + suf. *-ițiu*, derivare progresivă
203. ***Onițoiu*** < *Oniț* + suf. *-oiu*, derivare progresivă
204. ***Oniu*** < *Onu* + suf. *-iu*, derivare progresivă
205. ***Onoaie*** < *Onoaiei*, specializare antroponimică a variantei fonetice
206. ***Onoaie*** < *Onu* + suf. *-oaiei*, derivare progresivă
207. ***Onog*** < *Onu* + suf. *-og*, derivare progresivă
208. ***Onogea*** < *Onog* + suf. *-ea*, derivare progresivă
209. ***Onoiu*** < *Onu* + suf. *-oiu*, derivare progresivă
210. ***Onojescu*** < *Onogea* + suf. *-escu*, derivare progresivă
211. ***Onoleasa*** < *Onu* + suf. *-uleasa*, derivare progresivă
212. ***Onu*** < *Ionu*, după aferează, specializare antroponimică a variantei fonetice
213. ***Onulescu*** < *Onu* + suf. *-ulescu*, derivare progresivă
214. ***Onuț*** < *Onu* + suf. *-uț*, derivare progresivă
215. ***Onuțu*** < *Onuț* + suf. *-u*, derivare progresivă
216. ***Onuțan*** < *Onuț* + suf. *-an*, derivare progresivă
217. ***Onuțan*** < *Onuță* + suf. *-an*, derivare progresivă
218. ***Onuță*** < *Onu* + suf. *-uță*, derivare progresivă
219. ***Onuțe*** < *Onuță*, specializare antroponimică a variantei fonetice

La aceste 219 antroponime pot fi adăugate alte aproximativ 50, între ele fiind patronime, matronime, alte variante de etimoane antroponimice şi, de asemenea, împrumuturi, pînă la cel mult 300 de antroponime ale limbii române, din cele „peste şase sute cinzeci” (Cristian Ionescu, *op. cit.*, p. 228) în limbile cunoscute, astfel că nucleul antroponimic *Ioan* este „cel mai răspîndit şi frecvent nume de persoană românesc” (*idem*, p. 224); „numele *Ioan* ocupînd primul loc în statistica

BDD-A7013 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:09 UTC)

prenumelor actuale din toate sistemele onomastice creştine" (Domnița Tomescu, *Numele de persoană la români. Perspectivă istorică*, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2001, p. 27).

Observaţii şi concluzii

1. Antroponimele au fost recunoscute prin rădăcina şi prin bazele de derivare comune lor, *Io(a)n*. Derivatele împrumutate au fost recunoscute ca atare pe baza aceluiaşi criteriu.

Orice diferență de formă, a lor şi a etimoanelor lor (cumulate de autorul dicționarului în acelaşi articol lexicografic) a fost considerată ca indicînd antroponime diferite, în baza principiului, formulat de noi, după care în antroponimie există numai etimologie unică (vezi *Omonimie antroponimică*, *AUI*, în curs de publicare). Singura excepție o reprezintă etimonul dublu, latin-grec, pentru *Ioan*, devenit unic în procesul de evanghelizare a romanicilor deveniți români. Adaptarea – fonetică/morfologică la limba română conduce la *românizare* –, iar neadaptarea – la interpretarea de *împrumut*. Împrumutate în alte limbi, cuvintele româneşti adoptate ar fi considerate *de origine românească*, şi cu atît mai mult trebuie interpretate astfel de noi.

2. Formațiile româneşti sînt în număr de 214, iar împrumuturile, numai 5 (3 din greacă şi 2 din bulgară). Nucleul antroponimic, *Ioan*, este moştenit.

3. Sondaje, pentru alte antroponime, binecunoscute, cu originea în *Noul Testament*, ne-au arătat că acestea au reprezentări mai reduse decît *Ioan*, deşi importante, şi în această privință; ele urmează să fie cunoscute, ca, de asemenea, şi istoria oricărui antroponim românesc.

Forma antroponimului *Ion* (şi, implicit, baza de derivare omonimă) este românească, după cum precizează Iorgu Iordan, s.v., ca „rezultată din vocativul *Ioane!*, prin aplicarea celei de-a patra proporționale; completăm:

$$\frac{\text{vocativul } Ioane!}{\text{nominativul etc. } Ioan} - \frac{\text{vocativul } Ioane!}{= \text{nominativul } Ion}$$, analogic după

un vocativ ca *Simioane!*, avînd nominativul etc. *Simion.*

4. Cantitativ, cele două baze de derivare primare, *Ioan-* şi *Ion-*, au pondere variată, cea mai mare fiind pentru a doua, 54 (de la nr. 50 pînă la 126 ultimul), cu precizarea că nu luăm în considerare împrumuturile (foarte puține) care au baze omonime cu cele două româneşti; prima bază de derivare este ocurentă în 20 de derivate.

Derivarea antroponimică s-a realizat fie de la baze primare – cele identice, structural, cu una dintre cele două baze – fie de la baze de derivare secundare, acestea constînd în derivate de la cele primare.

5. Sufixele (specific antroponimice, sau nu), sînt deosebit de numeroase: *-escu, -eanu, -easa, -eş, -oaia, -aşcu, -u, -a, -i* (< articole, combinate cu antroponime), *-că* ş.a. explicînd predominanța derivării față de celelalte procedee de creație antroponimică având ca bază primară etimonul generic *Ioan.*

BDD-A7013 © 2014 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:09 UTC)

6. Specializarea antroponimică de variante fonetice şi flexionare constă în forme unice ale fiecărui antroponim, nucleu sau deja format.

7. Conversiunea antroponimică s-a realizat prin utilizarea toponimului ca antroponim omonim.

8. În compusele antroponimice, *A* este pronume personal de persoana a 3-a, singular, masculin şi feminin, şi nu „articol”, fiindcă înlocuieşte apelativele *fiul/fiica lui/ei*.

9. Condensarea antroponimică, în 3 formații: *Ioana* < *Pîrîul Ioanei*, *Ioanei* < *a Ioanei* şi *Ioanesii* < *a Ionesii*, constă în transformarea determinantului în antroponim.

10. Prin număr de formații antroponimice, nucleul antroponimic *Ioan* este considerat ca etimon primar unic, neîndoielnic, cel mai productiv, dovadă de netăgăduit a importanței excepționale, în antroponimia românească, a numelui „celui mai iubit” de Iisus, dintre cei patru apostoli evanghelişti ai creştinătății ortodoxiste de limbă română.

BDD-A7013 © 2014 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:09 UTC)